

УДК 378.1.009.12

Вікторія Бикова, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та психології
Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля

ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ СУЧАСНИХ КОНЦЕПЦІЙ УПРАВЛІННЯ

У статті розкрито види управління, які належать до різних наукових шкіл і концепцій. Здійснено теоретичний аналіз таких сучасних концепцій управління як: стратегічне, програмно-цільове, функціональне, адаптивне, особистісно відповідне. Здійснений аналіз дозволив розкрити погляди на феномен управління як процесу цілеспрямованого впливу суб'єкта управління (викладачів, кураторів, працівників деканату, адміністрації ВНЗ) на об'єкт управління (студента), в результаті якого відбувається його якісна зміна (розвиваються нові механізми і якості).

Ключові слова: управління, концепції управління, управління процесом формування конкурентоздатного фахівця.

Лит. 12.

Виктория Быкова, кандидат педагогических наук, доцент кафедры педагогики и психологии
Днепропетровского университета имени Альфреда Нобеля

ТЕОРЕТИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ СОВРЕМЕННЫХ КОНЦЕПЦИЙ УПРАВЛЕНИЯ

В статье раскрыты виды управления, которые относятся к различным научным школам и концепциям. Проведен теоретический анализ таких современных концепций управления как: стратегическое, программно-целевое, функциональное, адаптивное, лично-соответствующее. Проведенный анализ позволил раскрыть взгляды на феномен управления как процесса целенаправленного воздействия субъекта управления (преподавателей, кураторов, работников деканата, администрации вуза) на объект управления (студента), в результате которого происходит его качественное изменение (развиваются новые механизмы и качества).

Ключевые слова: управление, концепции управления, управление процессом формирования конкурентоспособного специалиста.

Victoria Bykova, Ph.D. (Pedagogy), Associate Professor of Pedagogy and Psychology Department
Dnipropetrovsk University by A.Nobel

THEORETICAL ANALYSIS OF MODERN MANAGEMENT CONCEPTS

The article reveals the types of management which belong to different scientific schools and concepts. A theoretical analysis of modern management concepts such as: strategic, program-targeted, functional, adaptive, personal appropriate, is applied. The analysis revealed the views on the phenomenon of management as a process of targeting the management subject (teachers, supervisors, employees of the dean's office, the university administration) on the management object (the student), which results in its qualitative change (developing new mechanisms and quality).

Keywords: management, management concepts, management process of forming a competitive specialist.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими або практичними завданнями. Актуальність проблеми зумовлена глибинними і стрімкими соціально-економічними, політичними, інноваційно-освітніми трансформаціями в житті України, її орієнтацією на інтеграцію з цивілізованою світовою спільнотою, кризовими явищами в економіці, що посирили проблеми молодіжної зайнятості в усьому світі, високої конкуренції на ринку праці серед випускників ВНЗ. На сьогодні саме на молодь припадає майже 40% світового безробіття. За статистикою Україна посідає друге місце в Європі з падіння рівня зайнятості серед молоді. Результати досліджень міжнародного кадрового порталу свідчать про те,

що кількість запитів роботодавців щодо студентів порівняно з докризовим періодом знизилася вдвічі, набір кандидатів без досвіду роботи впав у 4,5 рази, а кількість претендентів на вакансію збільшилася вчетверо. Зазначені трансформації спонукають до здійснення реформаційних освітніх процесів, модернізації як професійної підготовки у вищій школі, так і управлінських механізмів розвитку навчально-виховних процесів, пошуку нових відкритих, демократичних моделей управління. Отже, на перший план висувається проблема управління процесом формування конкурентоздатних фахівців певної галузі, затребуваних на ринку праці, здатних до самостійної професійної діяльності, гнучкої адаптації до мінливих умов професійного

середовища, самооцінки й розвитку своєї конкурентоздатності, побудови професійної кар'єри.

Аналіз досліджень і публікацій. Концептуальні засади управління в освіті розкрито у працях В. Алфімова, В. Бондара, Т. Гребеник, Л. Даниленко, Г. Єльнікової, Ю. Конаржевського, О. Мармази, В. Пікельної, М. Поташника, А. Прокопенка, Т. Рогової, Н. Острроверхової, Т. Сорочан, Є. Хрикова та ін.

У центрі уваги сучасних науковців перебувають такі питання: організація і управління навчальним процесом у вищому навчальному закладі (Р. Вернидуб), управління конкурентоспроможністю вищої освіти (Н. Верхоглядова), управління процесом формування вчителя як конкурентоспроможного фахівця (Ю. Завалевський, Т. Дем'янюк), інформаційної забезпеченості управління конкурентоздатністю фахівців (С. Светунькова) та ін. Ці праці, безумовно, свідчать, що науково-педагогічна думка поступово йде шляхом розробки та стимулювання розвитку освіти, управління зазначеним процесом.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор. Аналіз та узагальнення сучасної психолого-педагогічної літератури засвідчує, що названі підходи лише частково розкривають питання управління процесом формування конкурентоздатного фахівця і не враховують сучасні диверсифікаційні освітні процеси, які зумовлюють нові механізми управління формуванням особистості, висувають якісно нові вимоги до нього. Вирішення проблеми управління процесом формування конкурентоздатного фахівця потребує аналізу сучасних концепцій управління.

Метою даної статті є здійснення теоретичного аналізу сучасних концепцій управління.

Вклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Вважаємо, що побудувати ефективну систему управління процесом формування конкурентоздатних можливо лише спираючись на ґрунтовну наукову базу, що є синтезом загальноуправлінських та психолого-педагогічних теоретичних знань.

Аналіз наукових праць свідчить, що в сучасній літературі феномен "управління" розглядається з трьох позицій: як діяльність, спрямована на створення умов для досягнення цілей організації (В. Афанасьєв, В. Бондар, Т. Гребеник, Г. Єльнікова, А. Жигadlo, М. Поташник, Н. Острроверхова, Є. Хриков та інші), як вплив (Л. Даниленко, В. Кноррінг, Ю. Конаржевський,

В. Пікельна, З. Рябова, І. Орлова та ін.) та як взаємодія (Т. Давиденко, А. Прокопенко, Т. Рогова тощо). Розбіжності у визначенні терміна пов'язані з розмаїттям концепцій управління, сфер реалізації теорій управління і завдань, що розв'язуються в тому чи іншому випадку.

Так, концепція **стратегічного управління** (І. Ансофф, Р. Фатхутдинов, З. Шершньова та ін.) стосується трьох таких життєво важливих ключових сфер організації, як розвиток та поведінка в зовнішній сфері, розробка й реалізація стратегії відносно створюваного організацією продукту та персоналу організації. Стратегічне управління посилює прогностичний аспект визначення цілей управління і пов'язане в системі освіти з освітньою політикою й проектуванням освітнього простору. Чільне місце в теорії стратегічного управління посідає поняття "стратегія", яке етимологічно походить від грецького *strategia* (*stratos* – військо, армія та *ago* – веду). На сьогодні стратегічне управління вважають найефективнішим видом управління. Його значущість зростає в умовах підвищеної нестабільності факторів зовнішнього і внутрішнього середовища, наростання їхньої невизначеності. Без стратегічного цілепокладання неможливо скоординувати окремі проекти і програми, визначити їхню концептуальну основу, правильно сконцентрувати ресурси системи за основними напрямками, розподілити їх з урахуванням перспектив розвитку, виявити пріоритетні програми і проекти, реалізація яких забезпечить "прорив" у розвитку системи.

Взаємопов'язаним із стратегічним управлінням є **програмно-цільове**, яке є конкретизацією системного підходу, що розглядає об'єкт управління як складну цілеспрямовану систему, що має свої функції, структуру, зв'язки. На значенні програмно-цільового управління закладами освіти для підвищення ефективності їхньої діяльності акцентують увагу у своїх працях В. Алфімов, Ю. Конаржевський, М. Поташник та ін., визначаючи його як управління, що орієнтується на досягнення конкретного кінцевого результату у вирішенні певної проблеми, розвитку тієї чи іншої галузі або окремого підприємства, причому в задалегідь визначені терміни.

Сутність програмно-цільового управління (як поєднання цільового і програмного), на думку О. Мармази, полягає в досягненні стратегічних завдань через відповідні цільові програми розвитку. Науковець наголошує на тому, що програмно-цільове управління забезпечує пріоритетність першочергових цілей і задач, орієнтує на комплексний підхід щодо використання ресурсів (кадри, час, фінанси та ін.)

та досягнення максимально значущих кінцевих результатів [5, 52]. Більшість дослідників зазначають такі переваги цього виду управління: програма – засіб об'єднання зусиль багатьох людей, які діють зі спільною метою для досягнення конкретного результату; дозволяє своєчасно виявити і попередити помилки в процесі досягнення мети; допомагає реалізувати стратегічні цілі.

Так, М. Поташник розглядає управління навчальним закладом як специфічну діяльність, в якій її суб'єкти за допомогою планування, організації, керівництва та контролю забезпечують організованість (інтегрованість) спільної діяльності учнів, педагогів, батьків, обслуговуючого персоналу та її спрямованість на досягнення освітніх цілей та цілей розвитку навчального закладу [9, 24]. Щодо такого тлумачення сутності управління, то слід зазначити, що науковці розглядають інтеграцію зусиль усіх учасників педагогічного процесу як мету управління. Але інтеграція – це лише одне з управлінських завдань, яке не охоплює всього змісту управлінської діяльності (планування, організація, керування, контроль), не відображає її особливостей.

Суттєвими ознаками програмно-цільового управління є: системне розуміння об'єкта; комплексний аналіз проблеми; обґрунтований підхід до обрання цілей і засобів їх досягнення; спрямованість на конкретні кінцеві результати, узгодження цілей і ресурсів, розробку для цього узгодження цільової комплексної програми; прагнення до максимальної ефективності досягнення цілей за умов раціонального використання ресурсів; інтеграція зусиль суб'єктів управління і координація їхньої діяльності за допомогою спеціально створюваних структур управління [6].

Загальновідомо, що навчально-виховний процес у вищому навчальному закладі є цілісною, відкритою, складноорганізованою соціально-педагогічною системою (“упорядкованість у певному відношенні *взаємодіючих* індивідів, речей, процесів, які утворюють інтегративні якості, не властиві компонентам, що входять до її складу”), а отже, управління будь-якими процесами у ВНЗ, пов'язано із соціальним управлінням (“особливим видом людської діяльності, що охоплює увесь процес суспільного життя – політичну, економічну, духовну сфери” [12, 451]), тобто має будуватися на широкій автономії та демократичному підґрунті, де формується особистість студента, здатна до саморозвитку і самовдосконалення.

У межах самокерованої системи управління

характеризується двома підсистемами – керуючою (суб'єкт управління) і керованою (об'єкт управління), цілеспрямованістю управлінських впливів, наявністю програми, за допомогою якої одна підсистема впливає на іншу, наявністю зворотних зв'язків, ентропійним (від грец. *έν* – в і *τροπή* – поворот, зміна, перетворення) характером процесів впливу. Управління охоплює всю специфіку людських ділових взаємовідносин на різних рівнях, різноманітні чинники (економічні, соціальні, психологічні, організаційні, педагогічні тощо) ефективності цих зв'язків і визначає роль кожної особистості (суб'єкт, об'єкт управління) в системі управління, в здійсненні запланованих завдань.

Важливою умовою ефективного управління процесом формування конкурентоздатного фахівця є необхідність впровадження у навчально-виховний процес ВНЗ співробітництва між об'єктом та суб'єктом управління та зниження командно-адміністративних методів управління. Розділяємо думку Н. Дяченко щодо виокремлення основних характеристик управління формування конкурентоздатних студентів, а саме: оптимального співвідношення централізації та децентралізації управління залежно від характеру поставлених завдань; участь професорсько-викладацького складу ВНЗ в управлінні процесом формування конкурентоздатного фахівця на основі принципів колегіальності, гласності, свободи обговорення рішень та інші [2].

Ми усвідомлюємо, що процес управління починається з формулювання цілей, що потребує всебічного вивчення ситуації та тенденцій розвитку об'єкта, що виступає предметом управління. Предметом управління, зокрема в навчальному закладі, є відносини як комплекс стійких взаємозв'язків та взаємодій людей у процесі управлінського впливу, що забезпечують самоуправління, яке створює дві підсистеми: керуючу й керовану. З. Рябова [11, 10] стверджує, що під час управління має бути організовано цілеспрямований вплив керуючої системи на керовану з метою забезпечення її функціонування та розвитку на основі дій механізмів самоуправління, ефективність та результативність якого залежить від інформаційного забезпечення управлінського процесу.

Для досягнення конкретних кінцевих результатів передбачено розробку цільової комплексної програми, спрямованої на максимально ефективне досягнення цілей за умов раціонального використання ресурсів через інтеграцію зусиль суб'єктів управління і координацію їхньої діяльності за допомогою спеціально створюваних структур управління.

Програма містить комплекс проектів і заходів, які взаємопов'язані, узгоджені за цілями, ресурсами, виконавцями, термінами здійснення і забезпечують вирішення довгострокових стратегічних завдань. Оцінка якості цільових програм відбувається за показниками: актуальність, прогностичність, раціональність, реалістичність, цілісність, контрольованість, чутливість до збоїв.

А. Прокопенко зазначає, що актуальність програмно-цільового управління в освіті, зокрема в управлінні вищим закладом освіти, полягає в тому, що воно дозволяє вирішувати першочергові проблеми освітньої системи; визначати пріоритети в організаційно-управлінській діяльності; алгоритмізувати управлінську діяльність відповідно до розробленої програми; здійснювати моніторинг просування до реалізації поставленої мети за етапами програми [10]. Водночас, необхідно враховувати ризики, із якими пов'язано програмно-цільове управління, зокрема недостатнє врахування результатів моніторингових досліджень процесу реалізації цільових програм впливає на об'єктивність прийняття рішень щодо планування програмних заходів і залежність їх від реальної ситуації в системі освіти. Дані аспекти нами ураховано в процесі дослідження завдяки розробці кваліметричної моделі оцінки рівня управління процесом формування конкурентоздатного фахівця та діагностичного інструментарію визначення рівня сформованості конкурентоздатності студентів вищого навчального закладу.

Функціональне (процесійне) управління орієнтує на дослідження управлінського процесу як системи функцій (Л. Даниленко, Г. Єльнікова, Ю. Конаржевський, Н. Островерхова, В. Пікельна, М. Поташник та ін.). За такого підходу система управління закладом освіти розглядається як процес, що складає сукупність безперервних взаємопов'язаних видів діяльності (дій та операцій); види діяльності, які здійснює управлінець, визначаються як управлінські функції, кожна з яких є процесом, оскільки складається із серії взаємопов'язаних дій.

Так, В. Пікельна трактує управління навчальним закладом як вплив на керувану систему з метою максимального її функціонування, спрямованого на досягнення якісно нових завдань завдяки циклічно здійснюваним переходам у якісно новий стан [8], тобто автор використовує традиційний підхід щодо розуміння суті управління. Системний характер управління виявляється, зокрема, в тому, що недооцінка або пропуск однієї з них спричиняє деформацію всього процесу управління і зниження його результативності.

Досліджуючи проблеми управління процесом

формування вчителя як конкурентоспроможного фахівця, Ю. Завалевський, Т. Дем'янюк визначають даний процес як "чітке визначення функцій суб'єктів навчально-виховної роботи, відбір найефективніших засобів впливу на студентство, врахування всіх об'єктивних і суб'єктивних чинників навчання й виховання з забезпеченням активної ролі в цьому процесі студентства" [4, 61]. Науковці наголошують, що варто складати науково обґрунтовані програми формування особистості студентів. При цьому визначати в них функції управління та їх розподіл між суб'єктами.

У психолого-педагогічних дослідженнях і в освітній практиці активно розробляються ідеї **адаптивного управління** (Г. Єльнікова, Г. Полякова, П. Третяков, Т. Шамова та ін.), де управління тлумачиться як адаптація. Саме так науковці визначають наріжний камінь сучасної методології менеджменту: "Ніщо в управлінні не відбувається невмотивовано, все має свою причину, все визначається архіскладним хитросплетінням багатьох змінних зовнішнього і внутрішнього середовища організації" [7, 14].

Питання адаптивного управління досліджуються у працях Г. Єльнікової, де зазначається, що "адаптивне управління визнає пріоритет розвитку об'єкта (суб'єкта) і здійснюється за допомогою процесів самоорганізації. Ці процеси спрямовуються на досягнення спільної мети, підвалинами якої є вимоги зовнішнього середовища і врахування реальної ситуації" [3, 55]. Тобто адаптивне управління визначається як спрямування об'єкта на самоуправління і саморозвиток на основі кооперації та діалогового узгодження через сполучення цільових функцій суб'єктів для спільного прийняття рішення.

Порівнюючи адаптивне управління із зовнішнім та самоуправлінням, дослідниця наголошує на тому, що ефективність розвитку системи залежить від сили спрямування. Чим більша примусовість спрямування, тим менший розвиток і, навпаки. Отже, під час самоспрямування розвиток системи буде найбільший, а під час жорсткого управління ззовні – найменший. Таким чином, якщо жорстке управління здійснюється зовнішнім впливом, самоуправління – спрямованим самовпливом, то адаптивне управління – самовпливом, спрямованим кооперованими діями управлінців і виконавців. У цьому випадку адаптивне управління поєднує зовнішнє управління і самоуправління, спрямовуючи процеси природним шляхом здійснення.

Основною ідеєю адаптивного управління

Г. Єльнікова визначила спрямовану самоорганізацію, що передбачає включення в природні процеси розвитку людини саме тих дій, які поєднують у собі задоволення потреб людини, суспільства і держави [83, 63 – 68]. При цьому дослідниця наголошує, що йдеться не про нав'язування ззовні цих дій, а про їх свідомий вибір на основі діалогової адаптації шляхом спільної розробки відповідних моделей діяльності.

На людиноцентричному підході в управлінні ґрунтується **особистісно відповідне управління**, обґрунтоване в дослідженні Н. Анциперової [1]. Зазначене управління дослідниця визначає як управлінську діяльність, спрямовану на самокерованість організаційних структур і суб'єктів, що до них входять, здійснювану за допомогою адаптації управлінських дій до особистості в процесі цілереалізованого свідомого співробітництва, педагогічної підтримки на основі виявлення персональних можливостей кожного й розвитку творчого потенціалу, самоформування й самореалізації індивідуальної професійної траєкторії, що забезпечує перехід зі стану можливості у стан дійсності. Дане управління передбачає самоформування методологічної культури особистості; готовність узяти на себе відповідальність; розвиток особистісних структур свідомості; ефективне використання індивідуальних здібностей кожної дитини й дорослої людини; надання свободи педагогічних дій, самостійності в процесі досягнення мети, можливості максимально виявити себе, що зумовлюється лише спільнозапланованими результатами праці.

Розглянуті в дослідженні види управління належать до різних наукових шкіл і концепцій. Для нас важливим є те, що стратегічне, програмно-цільове, функціональне управління належить до суб'єкт-об'єктної парадигми (В. Афанасьєв, Л. Даниленко, Ю. Конаржевський, М. Марков, В. Пікельна, та ін.). Сутність управління згідно з цією теорією полягає у впливі однієї соціальної підсистеми, яку називають керівною, на іншу – “керовану” – з метою забезпечення її функціонування і розвитку у визначених межах (у межах припустимих значень параметрів), що характеризують стан освітньої системи. Отже, головною цільовою настановою в управлінні є обрання таких форм впливу суб'єкта управління на об'єкт, які забезпечували б його цілеспрямовані зміни відповідно до управлінського задуму. Суттєвим недоліком такої концепції є недостатнє врахування суб'єкт-суб'єктної природи соціальних систем і відповідного соціального управління.

Водночас, стратегічне, програмно-цільове й

функціональне управління певною мірою може реалізовуватися і в умовах суб'єкт-суб'єктної парадигми управлінської діяльності (М. Поташник, Т. Рогова, В. Сластьонін, Т. Сорочан, Є. Хриков та ін.). У цьому випадку управління розглядається як спеціально організована діяльність, спрямована на створення умов для досягнення цілей організації. Цільовою настановою такої управлінської діяльності є стимулювання активності суб'єктів освітнього процесу, яка спрямована на досягнення освітніх цілей і цілей розвитку освітньої системи. Зміст управлінської діяльності містить планування діяльності педагогічного колективу та окремих педагогів, організацію спільної праці педагогів і вихованців, контроль за виконанням запланованого і корекцію освітньої діяльності, керівництво розвитком суб'єктів освітнього процесу і освітньої системи загалом. На наш погляд, недоліком цієї концепції є недооцінювання активності рядових суб'єктів освітнього процесу в організації управління, а також слабка орієнтація спільної діяльності на реалізацію інтересів і потреб усіх суб'єктів освітньої системи.

Висновок. Отже, вищезазначені види управління акцентують увагу на різних, проте взаємопов'язаних аспектах складного і багатогранного процесу управління, що забезпечує його осмислення з різних позицій. В основу дослідження покладено розуміння, що управління будь-якими процесами, що відбуваються у ВНЗ, як соціальної освітньої системі, є процесом цілеспрямованого впливу суб'єкта управління (викладачів, кураторів, працівників деканату, адміністрації ВНЗ) на об'єкт управління (студента), в результаті якого відбувається його якісна зміна (розвиваються нові механізми і якості).

Перспективи подальших досліджень. Перспективу подальшого дослідження вбачаємо у розробці комплексних програм поетапного управління процесом формування конкурентоздатності фахівця, пошуку шляхів реалізації нових умов диверсифікації вищої освіти.

1. Анциперова Н.С. *Технология управленческой деятельности образовательного учреждения: автореф. дисс. на соискание учен. степени канд. пед. наук: спец. 13.00.01 “Общая педагогика, история педагогики и образования”* / Н.С. Анциперова. – Рязань, 2002. – 20 с.

2. Дьяченко Н.А. *Становление конкурентоспособности будущих специалистов в учреждениях среднего профессионального образования: дисс. ... канд. пед. наук: 13.00.08* / Наталья Андреевна Дьяченко; [Место защиты: Волгогр. гос. пед. ун-т]. – Волгоград, 2008. – 309 с.: ил. РГБ ОД, 61:08-13/433.

ЕПІСТЕМОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ІСТОРИКО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПОГЛЯДІВ ІЛІРІЯ КАРБУЛИЦЬКОГО

3. Єльнікова Г.В. Теоретичні основи адаптивного управління соціальними системами / Г.В. Єльнікова // Директор школи, ліцею, гімназії. – 2006. – № 6. – С. 59 – 64.
4. Завалевський Ю.І. Сучасні організаційні форми розвитку конкурентно-спроможного вчителя / Ю.І. Завалевський, Т.Д. Дем'янюк, С.О. Шидловська. – Рівне: РДГУ. – 2008. – 283 с.
5. Мармаза О.І. Менеджмент в освіті: дорожня карта керівника / О.І. Мармаза. – Х.: Основа, 2007. – 448 с.
6. Маслов В.І. Теоретичні основи педагогічного менеджменту: [навч. посіб.] / В.І. Маслов, В.П. Драгун, В.В. Шаркунова. – К.: УПКККО, 1996. – 88 с.
7. Митина Л.М. Психологія розвитку конкурентоспособности личности / Л.М. Митина. – М. – Воронеж: МОДЭК, 2002. – 400 с.
8. Пикельная В.С. Теория и методика моделирования управленческой деятельности (школоведческий аспект): дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.01 / Валерия Семеновна Пикельная. – Кривой Рог, 1993. – 374 с.
9. Поташиник М.М. Инновационные школы России: становление и развитие. Опыт программно-целевого управления: пособие для руководителей общеобразовательных учреждений / М.М. Поташиник; [вступ. статья В.С. Лазарева]. – М.: Новая школа, 1996. – 320 с.
10. Прокопенко А.І. Наукові основи управління в системі освіти: монографія / А.І. Прокопенко / Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди. – Харків, 2005. – 304 с.
11. Рябова З.В. Моніторинг розвитку навчальної діяльності учнів 6-7 річного віку (управлінський аспект): дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 / Зоя Вікторівна Рябова. – К., 2004. – 207 с.
12. Соціальна політика і соціальна робота: термінол.-понятійн. словник / Микола Федорович Головатий, Микола Богданович Панасюк – К.: МАУП, 2005. – 560 с. – Бібліогр.: С. 483 – 511.

Стаття надійшла до редакції 17.04.2015

УДК 930.001

Микола Галів, кандидат педагогічних наук, доцент
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка

ЕПІСТЕМОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ІСТОРИКО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПОГЛЯДІВ ІЛІРІЯ КАРБУЛИЦЬКОГО

У статті проаналізовано епістемологічні засади історико-педагогічних поглядів відомого буковинського вченого Ілліря Карбулицького (1880 – 1961). Зокрема, виокремлено складові позаджерельного знання, які лягли в основу його наративу: світогляд, цінності, суспільні стереотипи й політичні ідеології, науково-професійні знання.

Ключові слова: епістемологія, позаджерельне знання, наратив, І. Карбулицький.

Літ. 16.

Николай Галив, кандидат педагогических наук, доцент
Дрогобычского государственного педагогического университета имени Ивана Франко

ЭПИСТЕМОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ИСТОРИКО-ПЕДАГОГИЧЕСКИХ ВЗГЛЯДОВ ИЛІРІЯ КАРБУЛИЦЬКОГО

В статті проаналізовані епістемологічні основи історико-педагогічних поглядів відомого буковинського вченого Ілліря Карбулицького (1880 – 1961). В частині, виділені складові внеисточниковського знання, які лягли в основу його наративу: мировоззрення, цінності, суспільні стереотипи й політичні ідеології, науково-професійні знання.

Ключевые слова: эпистемология, внеисточниковское знание, нарратив, И. Карбулицький.

Mykola Haliv, Ph. D. (Pedagogy), Docent
Drohobych State Pedagogical University by I. Franko

THE EPISTEMOLOGICAL FOUNDATIONS OF HISTORICAL AND PEDAGOGICAL VIEWS OF ILIARI KARBULYTSKY

The paper analyzes the epistemological foundations of historical and pedagogical views of the famous scientist Ilyari Karbulytsky (1880 – 1961) from Bukovyna. In particular, the isolated components “outsourced knowledge” that formed the basis of his narrative: worldview, values, social stereotypes and political ideologies, scientific and professional knowledge.

Keywords: epistemology, “outsourced knowledge”, narrative, I. Karbulytsky.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку історико-педагогічних досліджень усе більшої ваги набуває теоретико-методологічна проблематика. У пошуках найбільш адекватних механізмів “встановлення істини” вчені традиційно